

Maatschappelijk aanbesteden komt niet voor in het wet- en regelgeving. Het aanbestedingsrecht noemt het nergens. En het kent meerdere verschijningsvormen. Toch is het mogelijk om te kiezen voor maatschappelijk aanbesteden naast de gangbare vormen van contracteren of subsidiëren. De onderstaande tabel zet twee varianten van maatschappelijk aanbesteden naast andere vormen van contracteren of subsidiëren. Een mooi overzicht van vormen van contracteren (maar ook van toeleiden, monitoren en bekostigen) is te vinden in de publicatie *De vier-eenheid van inkopen in het sociale domein* van Tim Robbe (Robbe & Partners, 2014).

Maatschappelijk aanbesteden vergeleken met andere vormen van contracteren en subsidiëren

Boukje Keijzer & Mark Waaijenberg

Aspect	Maatschappelijk aanbesteden: subsidieuitvraag, één integraal aanbod van gezamenlijke aanbieders	Maatschappelijk aanbesteden: subsidieuitvraag, selectie van aanbod van één (consortium van) aanbieder(s)	Maatschappelijk aanbesteden: een of enkele partijen vragen een coalitie te vormen en een aanbod te doen	Zuivere vorm van bestuurlijk aanbesteden (concurrentie in uitvoering)	Vorm onder noemer van bestuurlijk aanbesteden (concurrentie in het aanbod)	Subsidieuitvraag aan één of enkele aanbieders	Openbare en/of onderhandse aanbesteding	Prijsvraag
Voorbeeld	Wageningen (Wmo)	Veenendaal, Utrecht (Welzijn)	Purmerend (wonen), Oss (wijken/kernen)	Vele gemeenten (Wmo, huishoudelijke hulp)	Rotterdam	Alle gemeenten	Alle gemeenten	Rotterdam www.stadsinitiatief.nl
Inhoud	Subsidieuitvraag op basis van beoogd maatschappelijk effect, opgesteld met relevante stakeholders. Selectie van één integraal aanbod van alle huidige (en eventueel nieuwe) aanbieders.	Subsidieuitvraag op basis van beoogd maatschappelijk effect, opgesteld met relevante stakeholders. Selectie van één aanbod van (coalitie van) aanbieders, vaak met één hoofdaanbieder of van consortium (gezamenlijke juridische vorm, zoals stichting, BV)	Uitnodiging aan één of enkele specifieke organisaties om te komen tot aanbod op basis van beoogd maatschappelijk effect, onder de voorwaarde dat andere partijen in het aanbod ook een plaats krijgen en dat het aanbod wordt besproken en uitonderhandeld met	Onderhandelingen met door gemeente te selecteren aanbieders op inhoud in een door gemeente opgestelde conceptovereenkomst. Daarna onderhandelingen over prijs voor prestatie, in beginsel per aanbieder tenzij gemeente prijs uiteindelijk generiek vastzet. Alle mogelijke financieringen mogelijk	Algemene uitnodiging (lokaal, regionaal, landelijk) aan partijen om te komen met aanbod, waarbij een conceptovereenkomst is opgesteld door de gemeente en met potentiële aanbieders is uitonderhandeld. Uiteindelijk Selectie van één aanbod van (coalitie van) partijen.	Al dan niet met uitnodiging tot het doen van een subsidieaanvraag op basis van vraag van gemeente aan (lokale) partijen, dan wel bieden van mogelijkheid om een subsidieaanvraag te doen op basis van ASV.	Algemene of specifieke bekendmaking van gemeente met uitnodiging/uitvraag of bestek aan aanbieders om een aanbod te doen.	Algemene bekendmaking om mee te dingen in prijsvraag met plan van aanpak met begroting voor beoogd effect. Selectie door jury.

Aspect	Maatschappelijk aanbesteden: subsidieuitvraag, één integraal aanbod van gezamenlijke aanbieders	Maatschappelijk aanbesteden: subsidieuitvraag, selectie van aanbod van één (consortium van) aanbieder(s)	Maatschappelijk aanbesteden: een of enkele partijen vragen een coalitie te vormen en een aanbod te doen	Zuivere vorm van bestuurlijk aanbesteden (concurrentie in uitvoering)	Vorm onder noemer van bestuurlijk aanbesteden (concurrentie in het aanbod)	Subsidieuitvraag aan één of enkele aanbieders	Openbare en/of onderhandse aanbesteding	Prijsvraag
			gemeente.	(per uur, per client, per wijk, etc.). Partijen krijgen na selectie de kwalificatie om aanbod te leveren aan doelgroep. Toe – en uittreding van aanbieders is mogelijk gedurende looptijd overeenkomst (4 – 10 jaar). Klant (of vertegenwoordiger van klant) kiest voor een aanbieder.				
Voordelen voor gemeente	Alle partijen zijn betrokken, voorkomen van concurrentie in précompetitieve fase en in uitvoering; leidt tot grotere bereidheid tot meedenken	Concurrentie houdt partijen scherp. Verantwoordelijkheid en ruimte voor partijen om eigen coalitie te vormen	Gemeente kan zelf op basis van netwerk- en stakeholderanalyse meest geschikte en stevige partner(s) kiezen en met hen afspraken maken. Geen verrassingen, ten goede en kwade	Gemeente kan zelf op basis van netwerk- en stakeholderanalyse meest geschikte en stevige partner(s) kiezen om de aanbesteding te doorlopen. Voorkomen van concurrentie in précompetitieve fase. Concurrentie vindt plaats op kwaliteit van uitvoering. Cliënten kiezen zelf de ‘toegelaten’ aanbieder die beste biedt.	Concurrentie ook in de fase voor contractering wat partijen scherp houdt. Mogelijkheid eigen coalities te vormen.	Eenvoud in uitvraag: één partij, voorgesprekken en bemoeienis bij totstandkoming zijn toegestaan. Directere sturing tijdens uitvoering mogelijk.		Zeer open vorm zonder veel verplichtingen aan de voorkant. Belangrijke keuze om al dan niet ‘uitvoeringsbedrag’ beschikbaar te stellen. Zonder financiële component vooral voor ideeën en inspiratie. Kan dan ook start zijn voor andere uitvraagvormen.

Aspect	Maatschappelijk aanbesteden: subsidieuitvraag, één integraal aanbod van gezamenlijke aanbieders	Maatschappelijk aanbesteden: subsidieuitvraag, selectie van aanbod van één (consortium van) aanbieder(s)	Maatschappelijk aanbesteden: een of enkele partijen vragen een coalitie te vormen en een aanbod te doen	Zuivere vorm van bestuurlijk aanbesteden (concurrentie in uitvoering)	Vorm onder noemer van bestuurlijk aanbesteden (concurrentie in het aanbod)	Subsidieuitvraag aan één of enkele aanbieders	Openbare en/of onderhandse aanbesteding	Prijsvraag
Nadelen voor gemeente	Kan leiden tot optelsom van huidig aanbod, i.c. lappendeken. Reële kans dat partijen niet boven zichzelf uitstijgen. Bijna onvermijdelijk dat coördinatielast bij gemeente komt te liggen. Partijen zullen elkaar 'maat' moeten nemen, ligt gevoelig. Als aanbod niet voldoet, heeft gemeente weinig stuurmogelijkheden.	Risico dat grotere partijen de kleinere overvleugelen binnen samenwerkingsverband (dominantie) of negeren. Concurrentie kan verdere onderlinge samenwerking onder druk zetten, omdat wellicht ook op andere vlakken/in andere domeinen wordt samengewerkt. Vraagt constructie van hoofd/onder-aanbieder of nieuwe juridische vorm met voor gemeente de vraag of deze gaat werken.	Gemeente geeft specifieke positie aan één of enkele partijen, is niet altijd goede basis voor samenwerking met andere partijen. Opbrengst sterk afhankelijk van kwaliteit van partij en vermogen om op vernieuwende wijze samenwerking in te vullen. Doet groot beroep op proces- en relationele vaardigheden van hoofdaanbieder.	In het geval de gemeente niet om een resultaat vraagt, maar alleen activiteiten (= product), dan kan maatschappelijk effect uit oog raken. Aanbieder kan in verleiding komen om te streven naar maximalisatie van volume. Vraagt op enig moment om vormen van 'indicatie-stelling' om toegang te beperken en/of te reguleren. Speelt niet als in conceptovereenkomst wordt afgesloten op resultaat.	Zie tweede kolom.	Subsidiebeschikking kan alleen op inspanningen, niet op resultaten. Afhankelijkheid van één partij, met bijbehorend risico op onvoldoende presteren van één aanbieder. Verleiding om teveel op stoel van aanbieder te gaan zitten.		Geen sturing op kwaliteit van voorstellen; ongewis wie met wat reageren. Extra tussenstap met relatief tijdsbeslag. Verwachtingen worden gewekt bij indieners van voorstellen over vervolg en hun eigen rol daarin.
Procedure	Openbare uitvraag, maar alleen gericht op gemeente/benoemde aanbieders. Toepassing van ASV, wellicht zijn aanvullingen nodig, vraagt check door subsidieoket.	Openbare uitvraag, kan alleen gericht zijn op partijen die actief zijn in gemeente/regio. Aangeven dat binnen ASV wordt gewerkt met tendersysteem (i.c. subsidietender), vergelijkbaar met reguliere openbare	De facto een onderhandse aanbesteding met contractuele relatie met een of enkele partijen. Als gemeente er geen financiële vergoeding tegenover stelt (met gesloten beurzen), dan volstaat een convenant	Bijlage 2B-dienst met privaatrechtelijk contract (betaling achteraf, soms bevoorschotting).	Bijlage 2B-dienst met privaatrechtelijk contract en een deel subsidie.	Eventuele subsidieuitvraag van gemeente. In elk geval subsidieaanvraag en beschikking conform Algemene Subsidie Verordening.	Tendersysteem conform AWB en/of Europese aanbestedingsregels	Afhankelijk van prijzengeld onderhevig aan (notariële) vastlegging en (wettelijke) eisen.

Aspect	Maatschappelijk aanbesteden: subsidievraag, één integraal aanbod van gezamenlijke aanbieders	Maatschappelijk aanbesteden: subsidievraag, selectie van aanbod van één (consortium van) aanbieder(s)	Maatschappelijk aanbesteden: een of enkele partijen vragen een coalitie te vormen en een aanbod te doen	Zuivere vorm van bestuurlijk aanbesteden (concurrentie in uitvoering)	Vorm onder noemer van bestuurlijk aanbesteden (concurrentie in het aanbod)	Subsidievraag aan één of enkele aanbieders	Openbare en/of onderhandse aanbesteding	Prijsvraag
		aanbesteding, veel aandacht voor gunningssystematiek, beoordelingsprotocol, geen relatieve, maar absolute weging.	of andere schriftelijke vastlegging.					